

Βρυξέλλες, 3 Ιουλίου 2026
(OR. en)

11134/26

ECOFIN 924
UEM 328
SOC 453
EMPL 255
COMPET 868
ENV 844
EDUC 310
ENER 466
JAI 904
GENDER 141
JEUN 184
SAN 542
ECB
EIB

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Πορτογαλίας

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το ανωτέρω σχέδιο σύστασης του Συμβουλίου, όπως αναθεωρήθηκε και συμφωνήθηκε από διάφορες επιτροπές του Συμβουλίου και οριστικοποιήθηκε από την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή, με βάση την πρόταση της Επιτροπής COM(2026) 222 final.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Πορτογαλίας

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου¹, και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου (ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263 ορίζει τους στόχους του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης, το οποίο αποσκοπεί στην προώθηση υγιών και βιώσιμων δημόσιων οικονομικών, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και ανθεκτικότητας μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, καθώς και στην πρόληψη των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Ο κανονισμός ορίζει ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή ασκούν πολυμερή εποπτεία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σύμφωνα με τους στόχους και τις απαιτήσεις που ορίζονται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ). Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο περιλαμβάνει, συγκεκριμένα, τη διατύπωση και την εποπτεία της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων.
- (2) Στις 25 Νοεμβρίου 2025 η Επιτροπή εξέδωσε γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2026 της Πορτογαλίας. Την ίδια ημερομηνία, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2026, στην οποία η Πορτογαλία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2026, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ² στις 21 Απριλίου 2026, και την κοινή έκθεση για την απασχόληση και τη σύσταση σχετικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο στις 9 Μαρτίου 2026.
- (3) Στις 29 Ιανουαρίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, ένα στρατηγικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της Ένωσης κατά την επόμενη πενταετία. Προσδιορίζει τις τρεις επιταγές μετασχηματισμού — την καινοτομία, την απανθρακοποίηση και την ανταγωνιστικότητα— καθώς και την ασφάλεια ως κρίσιμους πυλώνες για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Από τη δημοσίευσή της, η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας τροφοδοτεί τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, διασφαλίζοντας ότι οι οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών συνάδουν με τους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ, ώστε να διαμορφώνεται μια ενοποιημένη προσέγγιση όσον αφορά την οικονομική διακυβέρνηση που να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία και την ανθεκτικότητα σε ολόκληρη την Ένωση.

² EE C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) Το 2026 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται παράλληλα με το τελικό στάδιο της εφαρμογής του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΜΑΑ)³. Τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΣΑΑ), σε συνδυασμό με τη χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής, υπήρξαν καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια αυτά όφειλαν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το σύνολο ή σημαντικό υποσύνολο των προκλήσεων που προσδιορίστηκαν στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν κατά τους τελευταίους κύκλους, και τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής όφειλαν να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Καθώς ο ΜΑΑ πλησιάζει στο τέλος του κύκλου ζωής του, παραμένει σημαντικό να διατηρηθούν και να αξιοποιηθούν οι μεταρρυθμίσεις που υποστηρίζονται και υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΜΑΑ, ιδίως εκείνες που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.
- (5) Στις 3 Ιουνίου 2026 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2026 για την Πορτογαλία. Αξιολόγησε την πρόοδο της Πορτογαλίας όσον αφορά την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων του 2025 και προέβη σε απολογισμό της υλοποίησης του ΣΑΑ από την Πορτογαλία. Με βάση την ανάλυση αυτή, στην έκθεση χώρας προσδιορίζονται οι πλέον πιεστικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Πορτογαλία. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Πορτογαλίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Στις 21 Ιανουαρίου 2025 το Συμβούλιο, βάσει αξιολόγησης και σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Πορτογαλίας⁴. Το σχέδιο καλύπτει την περίοδο από το 2025 έως το 2028 και προβλέπει δημοσιονομική προσαρμογή σε χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών. Το Συμβούλιο συνέστησε τους ακόλουθους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών: 5,0 % το 2025, 5,1 % το 2026, 1,2 % το 2027 και 3,3 % το 2028, που αντιστοιχούν στους μέγιστους σωρευτικούς ρυθμούς αύξησης που υπολογίστηκαν με βάση το 2023 ως έτος αναφοράς, ήτοι 17,4 % το 2025, 23,4 % το 2026, 24,8 % το 2027 και 28,9 % το 2028.
- (7) Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και οι επιπτώσεις του αποτελούν πρόκληση για την ίδια την ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να ζητήσουν την ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με συντονισμένο τρόπο για να στηρίξουν τις προσπάθειες της ΕΕ να επιτύχει ταχεία και σημαντική αύξηση των αμυντικών δαπανών⁵, και η πρόταση αυτή έγινε δεκτή με ικανοποίηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 6ης Μαρτίου 2025. Κατόπιν αιτήματος της Πορτογαλίας, στις 8 Ιουλίου 2025 το Συμβούλιο, κατόπιν σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση με την οποία επιτρέπει στην Πορτογαλία να αποκλίνει από τους συνιστώμενους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών⁶. Η περίοδος ενεργοποίησης της εθνικής ρήτρας διαφυγής (2025-2028) επιτρέπει στην Πορτογαλία να ιεραρχήσει εκ νέου τις δημόσιες δαπάνες ή να αυξήσει τα δημόσια έσοδα, έτσι ώστε οι επί μακρόν υψηλότερες αμυντικές δαπάνες να μη θέσουν σε κίνδυνο τη δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα.

⁴ Σύσταση του Συμβουλίου, της 21ης Ιανουαρίου 2025, για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Πορτογαλίας (ΕΕ C, C/2025/641, 21.1.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/641/oj>).

⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Κάλυψη των αυξημένων αμυντικών δαπανών στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης», Βρυξέλλες, 19 Μαρτίου 2025 [C(2025) 2000 final].

⁶ Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 2025, που επιτρέπει στην Πορτογαλία να αποκλίνει από τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών οι οποίοι καθορίζονται από το Συμβούλιο δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263 (Ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής) (ΕΕ C, C/2025/3972, 20.8.2025, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/3972/oj>).

- (8) Στις 30 Απριλίου 2026 η Πορτογαλία υπέβαλε την ετήσια έκθεση προόδου⁷ της για το 2026 σχετικά με την τήρηση των συνιστώμενων μέγιστων ρυθμών αύξησης των καθαρών δαπανών και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που ανταποκρίνονται στις κύριες προκλήσεις οι οποίες προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η ετήσια έκθεση προόδου αντικατοπτρίζει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Πορτογαλίας σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.
- (9) Ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ το 2025 ανήλθε σε 1,9 % και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ανήλθε σε 2,2 %. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 1,7 % το 2026 και κατά 1,8 % το 2027, ο δε πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί σε 3,0 % το 2026 και 2,3 % το 2027.
- (10) Με βάση τα στοιχεία που παρασχέθηκαν από τη Eurostat⁸, το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης της Πορτογαλίας αυξήθηκε από 0,6 % του ΑΕΠ το 2024 σε 0,7 % του ΑΕΠ το 2025. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής προβλέπουν έλλειμμα ύψους 0,1 % του ΑΕΠ το 2026 και έλλειμμα ύψους 0,4 % του ΑΕΠ το 2027. Η μείωση το 2026 αντικατοπτρίζει κυρίως τον αντίκτυπο των μέτρων κρατικής στήριξης που ελήφθησαν σε σχέση με τις καταγίδες που έπληξαν την Πορτογαλία τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο, σε συνδυασμό με τον αντίκτυπο περαιτέρω μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής που επιδεινώνουν το ισοζύγιο. Η μεταβολή του ελλείμματος το 2027 αντικατοπτρίζει κυρίως τον αντίκτυπο πρόσθετων μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής που επιδεινώνουν το ισοζύγιο, συμπεριλαμβανομένης μιας νέας δέσμης μέτρων για τη στέγαση και της μείωσης του φόρου εισοδήματος εταιρειών.

⁷ Οι ετήσιες εκθέσεις προόδου για το 2026 είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁸ Eurostat — Δείκτες ευρώ, 22 Απριλίου 2026.

- (11) Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός⁹, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, ήταν σε γενικές γραμμές ουδέτερος το 2025. Προβλέπεται να είναι επεκτατικός, κατά 1,6 % του ΑΕΠ, το 2026, και συσταλτικός, κατά 1,3 % του ΑΕΠ, το 2027.
- (12) Με βάση στοιχεία που παρασχέθηκαν από τη Eurostat¹⁰, το δημόσιο χρέος της Πορτογαλίας αυξήθηκε από 93,5 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2024 σε 89,7 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2025. Η μείωση του λόγου χρέους το 2025 αντικατοπτρίζει κυρίως πρωτογενές πλεόνασμα και ευνοϊκή διαφορά μεταξύ επιτοκίων και ανάπτυξης. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής προβλέπουν μείωση του δείκτη χρέους ως προς το ΑΕΠ σε 87,6 % έως τα τέλη του 2026 και περαιτέρω υποχώρηση σε 86,0 % έως τα τέλη του 2027. Η μείωση το 2026 και το 2027 αντικατοπτρίζει κυρίως το αναμενόμενο συνεχές πρωτογενές πλεόνασμα και την ευνοϊκή διαφορά μεταξύ επιτοκίων και ανάπτυξης.
- (13) Με βάση στοιχεία της Eurostat¹¹, οι συνολικές αμυντικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης στην Πορτογαλία ανήλθαν στο 0,8 % του ΑΕΠ το 2025. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής, προβλέπεται να διατηρηθούν στο ίδιο επίπεδο το 2026. Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 0,0 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το έτος αναφοράς 2021¹².

⁹ Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο εκείνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και εκείνες που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης.

¹⁰ Eurostat — Δείκτες ευρώ, 22 Μαΐου 2026.

¹¹ Eurostat, δημόσιες δαπάνες βάσει της ταξινόμησης των κρατικών λειτουργιών (COFOG).

¹² Ο ορισμός του NATO για τις αμυντικές δαπάνες διαφέρει από τον ορισμό της COFOG για την άμυνα. Επιπλέον, ενδέχεται να υπάρχουν διαφορές λόγω της χρονικής στιγμής καταγραφής των δαπανών, ιδίως για στρατιωτικό εξοπλισμό, διότι η υποβολή στοιχείων από το NATO δεν ακολουθεί τους κανόνες των εθνικών λογαριασμών όσον αφορά τον χρόνο καταγραφής.

- (14) Η Ένωση εξακολουθεί να αντιμετωπίζει κινδύνους διαταραχών του ενεργειακού εφοδιασμού και αυξημένης αστάθειας των τιμών, οι οποίοι επιδεινώνονται από γεωπολιτικές εντάσεις που επηρεάζουν τις παγκόσμιες αγορές πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η εμπειρία από την ενεργειακή κρίση της περιόδου 2022-2023 έχει δείξει ότι μέτρα που έχουν μεγάλο εύρος και δεν είναι στοχευμένα συνεπάγονται μεγάλο δημοσιονομικό κόστος και είναι κοινωνικά και οικονομικά μη αποδοτικά. Από την έναρξη του πολέμου στη Μέση Ανατολή τον Φεβρουάριο του 2026, η Πορτογαλία έχει εγκρίνει μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής για τον μετριασμό των επιπτώσεων των υψηλών τιμών της ενέργειας στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις¹³. Σε αυτά τα μέτρα περιλαμβάνονται η μη στοχευμένη μείωση των ειδικών φόρων κατανάλωσης για το ντίζελ και τη βενζίνη χωρίς καθορισμένη ημερομηνία λήξης, η περαιτέρω στοχευμένη στήριξη για τους τομείς των μεταφορών, της γεωργίας και της αλιείας, καθώς και στοχευμένες μεταβιβάσεις σε οντότητες του κοινωνικού τομέα, εταιρείες ταξί και ενώσεις πυροσβεστών. Τα στοχευμένα μέτρα στήριξης πρόκειται να λήξουν στις 30 Ιουνίου 2026. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής, το δημοσιονομικό κόστος των εν λόγω μέτρων προβλέπεται να ανέλθει σε 0,1 % του ΑΕΠ το 2026, ακόμα και αν όλα αυτά τα μέτρα παραταθούν έως το τέλος του 2026.
- (15) Με βάση τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι καθαρές δαπάνες της Πορτογαλίας αυξήθηκαν κατά 5,5 % το 2025 και κατά 18,7 % σωρευτικά το 2024 και το 2025. Η αύξηση των καθαρών δαπανών το 2025 υπερβαίνει τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης και αντιστοιχεί σε απόκλιση 0,2 % του ΑΕΠ σε ετήσιους όρους. Αν τα έτη 2024 και 2025 εξεταστούν μαζί, ο σωρευτικός ρυθμός αύξησης των καθαρών δαπανών υπερβαίνει επίσης τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης και αντιστοιχεί σε απόκλιση ύψους 0,4 % του ΑΕΠ σε σωρευτικούς όρους. Λαμβανομένης υπόψη της ευελιξίας για υψηλότερες αμυντικές δαπάνες που παρέχει η εθνική ρήτρα διαφυγής, αν τα έτη 2024 και 2025 εξεταστούν μαζί, η σωρευτική απόκλιση των καθαρών δαπανών παραμένει στο 0,4 % του ΑΕΠ. Ταυτόχρονα, όπως επισημάνθηκε, η δημοσιονομική θέση για το 2025 ήταν πλεονασματική.

¹³ Τα στοιχεία αυτά αντικατοπτρίζουν την κατάσταση όπως είχε κατά την καταληκτική ημερομηνία των εαρινών προβλέψεων 2026 της Επιτροπής (4 Μαΐου 2026).

- (16) Με βάση τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι καθαρές δαπάνες της Πορτογαλίας προβλέπεται να αυξηθούν κατά 5,6 % το 2026 και κατά 25,2 % σωρευτικά το 2024, το 2025 και το 2026. Η προβλεπόμενη αύξηση των καθαρών δαπανών το 2026 υπερβαίνει τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης και αντιστοιχεί σε απόκλιση 0,2 % του ΑΕΠ σε ετήσιους όρους. Αν τα έτη 2024, 2025 και 2026 εξεταστούν μαζί, ο προβλεπόμενος σωρευτικός ρυθμός αύξησης των καθαρών δαπανών υπερβαίνει επίσης τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης και αντιστοιχεί σε απόκλιση ύψους 0,6 % του ΑΕΠ σε σωρευτικούς όρους. Λαμβανομένης υπόψη της ευελιξίας για υψηλότερες αμυντικές δαπάνες που παρέχει η εθνική ρήτρα διαφυγής, αν τα έτη 2024, 2025 και 2026 εξεταστούν μαζί, η προβλεπόμενη σωρευτική απόκλιση των καθαρών δαπανών παραμένει στο 0,6 % του ΑΕΠ. Ταυτόχρονα, όπως επισημάνθηκε, η δημοσιονομική θέση για το 2026 προβλέπεται να είναι σχεδόν ισοσκελισμένη.
- (17) Η γήρανση του πληθυσμού, παράλληλα με την προβλεπόμενη συρρίκνωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας, ασκεί μεσοπρόθεσμα πίεση στη βιωσιμότητα του διανεμητικού συνταξιοδοτικού συστήματος της Πορτογαλίας. Οι δημόσιες συνταξιοδοτικές δαπάνες προβλέπεται να αυξηθούν περαιτέρω κατά τις επόμενες δύο δεκαετίες, από 12,8 % το 2025 σε 15,1 % το 2045¹⁴. Το 2045 ο δείκτης συνταξιοδοτικών δαπανών ως προς το ΑΕΠ της Πορτογαλίας προβλέπεται να είναι ο τρίτος υψηλότερος μεταξύ όλων των κρατών μελών, ενώ οι προβλεπόμενες δαπάνες του δημόσιου συνταξιοδοτικού συστήματος προβλέπεται να κορυφωθούν το 2046. Στην Πορτογαλία, η νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης συνδέεται με το προσδόκιμο ζωής, με σκοπό τη βελτίωση της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος. Η Πορτογαλία συγκρότησε επίσης ομάδα εργασίας με στόχους τον καθορισμό στρατηγικών και την αξιολόγηση προτάσεων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της επαναξιολόγησης του καθεστώτος πρόωρης συνταξιοδότησης και μελέτης σχετικά με τους μηχανισμούς μερικής συνταξιοδότησης. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας δεν έχει ακόμη υποβάλει την έκθεσή της που θα περιλαμβάνει συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής, και η Πορτογαλία δεν έχει λάβει τα επιπρόσθετα διαρθρωτικά μέτρα που είναι απαραίτητα για την άμβλυνση της πίεσης που ασκείται στο δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα της χώρας. Επιπλέον, τα επικουρικά συνταξιοδοτικά καθεστώτα της Πορτογαλίας παραμένουν ανεπαρκώς ανεπτυγμένα και καλύπτουν μόνο τμήμα του εργατικού δυναμικού. Η κατάσταση αυτή υπονομεύει επίσης τις δυνατότητες της Πορτογαλίας να κινητοποιήσει μακροπρόθεσμες αποταμιεύσεις για παραγωγικές επενδύσεις.

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2024 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (Έκθεση για τη δημογραφική γήρανση: οικονομικές και δημοσιονομικές προβολές για τα κράτη μέλη της ΕΕ) (2022-2070), Institutional Paper 279, Απρίλιος 2024.

- (18) Οι φορολογικές δαπάνες είναι διασκορπισμένες στο πορτογαλικό φορολογικό σύστημα, με περίπου 800 διαφορετικές φορολογικές δαπάνες σε διάφορα νομοθετικά κείμενα. Οι φορολογικές δαπάνες μπορεί να είναι αποτελεσματικό μέσο για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων πολιτικής. Ωστόσο, οδηγούν επίσης σε διαφυγόντα έσοδα, συμβάλλουν στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στην εισοδηματική ανισότητα. Στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η Πορτογαλία έκανε ένα αρχικό βήμα για την αντιμετώπιση του μεγάλου αριθμού φορολογικών δαπανών της με τη δημιουργία μιας νέας μόνιμης μονάδας φορολογικής πολιτικής (γνωστής ως U-TAX) που αποσκοπεί στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση των φορολογικών δαπανών. Ωστόσο, μετά τη δημοσίευση της έκθεσης αξιολόγησης της U-TAX, η αποτελεσματική δράση για τον εξορθολογισμό των φορολογικών δαπανών παραμένει περιορισμένη. Το 2024, από μόνες τους οι δαπάνες για τον φόρο προστιθέμενης αξίας αντιστοιχούσαν στο 4,3 % του ΑΕΠ. Η εκτεταμένη χρήση μειωμένων και ενδιάμεσων συντελεστών ΦΠΑ για τις υπηρεσίες φιλοξενίας (ξενοδοχειακά καταλύματα, εστιατόρια και υπηρεσίες τροφοδοσίας) μπορεί να ωφελεί δυσανάλογα τα νοικοκυριά υψηλότερου εισοδήματος. Πολλά κίνητρα και απαλλαγές αυξάνουν επίσης σημαντικά την πολυπλοκότητα του φορολογικού πλαισίου για το εισόδημα των εταιρειών. Η Πορτογαλία θα μπορούσε να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του φορολογικού της συστήματος εξορθολογίζοντας τις φορολογικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με μειωμένους και ενδιάμεσους συντελεστές φόρου προστιθέμενης αξίας και με τον φόρο εισοδήματος εταιρειών. Επιπλέον, οι ληξιπρόθεσμες φορολογικές οφειλές της Πορτογαλίας σε σχέση με το ΑΕΠ παραμένουν από τις υψηλότερες στην ΕΕ, παρά τη σταθερή μείωση από το 2021.
- (19) Η συστηματική, ουσιαστική και έγκαιρη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών συμφεροντούχων παραμένει αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία οικειοποίηση της επιτυχούς υλοποίησης των χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

- (20) Η εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, τα οποία περιλαμβάνουν στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), στην Πορτογαλία παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ, τόσο σε επίπεδο επιλογής έργων όσο και σε επίπεδο πληρωμών. Είναι σημαντικό να ενταθούν και να επιταχυνθούν οι προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η ταχεία υλοποίηση επενδύσεων και παράλληλα να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους επιτόπου. Η Πορτογαλία λαμβάνει ήδη μέτρα στο πλαίσιο των οικείων προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης. Ωστόσο, η Πορτογαλία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με καθυστερήσεις στις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων λόγω προσφυγών, περιορισμένη τεχνική και διοικητική ικανότητα, καθυστερήσεις στη σύναψη συμβάσεων για στήριξη μεταξύ των διαχειριστικών αρχών και των διαδημοτικών κοινοτήτων που είναι αρμόδιες για τα εδαφικά μέσα, χρονοβόρες διαδικασίες έκδοσης βιομηχανικών αδειών, έλλειψη προβλέψιμου σχεδιασμού και ανεπαρκείς σειρές ώριμων έργων. Ταυτόχρονα, η Πορτογαλία χρειάζεται να επιταχύνει την υλοποίηση του ΤΔΜ, διότι οι πόροι πρέπει να εκταμιευθούν έως το τέλος του 2026. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση των νέων επενδύσεων που προσδιορίστηκαν από την Πορτογαλία στην ενδιάμεση επανεξέταση των ταμείων της πολιτικής συνοχής, ιδίως εκείνες που συνδέονται με τις πέντε προτεραιότητες που προσδιορίζονται στον κανονισμό για την ενδιάμεση επανεξέταση¹⁵.
- (21) Η Πορτογαλία αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις που σχετίζονται με την απλούστευση, το επιχειρηματικό περιβάλλον, την έρευνα και την καινοτομία, την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, την ποιότητα του νομοθετικού έργου, τις μεταφορές, την ανανεώσιμη ενέργεια, τις ενεργειακές υποδομές και τα ενεργειακά δίκτυα, την ενεργειακή απόδοση, την περιβαλλοντική πολιτική, τη διαχείριση των πόρων, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τη μακροχρόνια φροντίδα, τις δεξιότητες, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, καθώς και τη στέγαση.

¹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1914 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2025, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης.

- (22) Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, οι διοικητικές και κανονιστικές επιβαρύνσεις εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στη λειτουργία των επιχειρήσεων στην Πορτογαλία. Οι φραγμοί αυτοί επηρεάζουν αρνητικά την ελκυστικότητα των πορτογαλικών αγορών, περιορίζουν τον ανταγωνισμό και υπονομεύουν την ικανότητα των πορτογαλικών επιχειρήσεων να επεκταθούν, να καινοτομήσουν και να ενισχύσουν την παραγωγικότητά τους. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αναφέρουν ότι οι διαδικασίες έκδοσης βιομηχανικών αδειών διαρκούν πολύ, γεγονός το οποίο κρίνουν ως σημαντικό εμπόδιο για τις επενδύσεις. Παρά την κάποια πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά τη συντόμευση και τον εξορθολογισμό αυτών των διαδικασιών, οι τοπικές αρχές αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εφαρμογή των νέων διαδικασιών και οι πρακτικές των διαφόρων περιφερειών και δήμων μπορεί να αποκλίνουν σημαντικά. Η Πορτογαλία θα μπορούσε να εξορθολογίσει και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας της κάνοντας ευρύτερη χρήση των εκ των υστέρων αξιολογήσεων πολιτικής, καθώς και ενισχύοντας τη συμμετοχή συμφεροντούχων και αυξάνοντας τη διαφάνεια κατά την εκπόνηση δημόσιων πολιτικών. Οι καθυστερήσεις πληρωμών εξακολουθούν να είναι διαδεδομένες, ιδίως στις Αζόρες, και στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.
- (23) Οι πορτογαλικές επιχειρήσεις βασίζονται κυρίως σε τραπεζικά δάνεια και εσωτερική χρηματοδότηση. Άλλες πηγές χρηματοδότησης, όπως τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών και τα ίδια κεφάλαια, έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο τα τελευταία έτη, ωστόσο η χρήση τους είναι αισθητά μικρότερη σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ και οι πορτογαλικές κεφαλαιαγορές παραμένουν ανεπαρκώς ανεπτυγμένες. Οι πορτογαλικές αρχές δρομολόγησαν και ενίσχυσαν διάφορες πρωτοβουλίες, όπως το ταμείο κεφαλαιοποίησης και ανθεκτικότητας που διαχειρίζεται η Banco Português de Fomento, προγράμματα που στηρίζουν νεοφυείς επιχειρήσεις ή στοχεύουν συγκεκριμένους τομείς, καθώς και η πρόσφατη αναθεώρηση του κώδικα κεφαλαιαγορών. Ωστόσο, χρειάζεται η Πορτογαλία να σημειώσει μεγαλύτερη πρόοδο για να καλύψει τη διαφορά με παρόμοιες ευρωπαϊκές χώρες και να προσελκύσει περισσότερους επενδυτές και επενδύσεις ιδιωτικών κεφαλαίων, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση του ρόλου και της ικανότητας των θεσμικών επενδυτών και με την ανάπτυξη επικουρικών συνταξιοδοτικών καθεστώτων, τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν σταθερή και σημαντική πηγή μακροπρόθεσμων κεφαλαίων για τους τομείς των κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών και των ιδιωτικών κεφαλαίων. Με τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να στηρίξει την καινοτομία, να αυξήσει την ικανότητα των τοπικών επιχειρήσεων να κλιμακώσουν και να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους, να βελτιώσει τις πρακτικές διαχείρισης και να τονώσει την παραγωγικότητα. Η βελτίωση των χρηματοοικονομικών γνώσεων στην Πορτογαλία είναι ανεπαρκής και, στην έρευνα του Ευρωβαρόμετρου του 2023 για τις χρηματοοικονομικές γνώσεις, μόνο το 16 % των Πορτογάλων έλαβε «υψηλή» βαθμολογία, ποσοστό που αντιστοιχεί στο δεύτερο χειρότερο αποτέλεσμα στην ΕΕ. Η Πορτογαλία εφάρμοσε διάφορα μέτρα για την κάλυψη αυτών των κενών, μεταξύ των οποίων η συμπερίληψη των χρηματοοικονομικών γνώσεων στα σχολικά προγράμματα σπουδών. Ωστόσο, περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση των χρηματοοικονομικών γνώσεων θα μπορούσαν διευκολύνουν την αποτελεσματικότερη κατανομή των αποταμιεύσεων και να συμβάλουν στη βελτίωση της κατανόησης, εκ μέρους των επιχειρήσεων, των συγκεκριμένων οφελών και κινδύνων κάθε διαθέσιμου χρηματοδοτικού μέσου.

- (24) Το σύστημα απονομής δικαιοσύνης γίνεται αποδοτικότερο, αλλά εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις, όπως χρονοβόρες διαδικασίες και συσσώρευση σημαντικού αριθμού υποθέσεων, ιδίως στα διοικητικά και, σε μικρότερο βαθμό, στα φορολογικά δικαστήρια. Οι επιχειρήσεις αναφέρουν ότι οι ανεπάρκειες του δικαστικού συστήματος αποτελούν έναν από τους κύριους φραγμούς για τη λειτουργία τους¹⁶. Είναι σημαντικό η Πορτογαλία να συνεχίσει να σημειώνει πρόοδο όσον αφορά τη μείωση των συσσωρευμένων εκκρεμών υποθέσεων, καθώς και της διάρκειάς τους, τόσο στα πρωτοβάθμια όσο και στα δευτεροβάθμια δικαστήρια, και να μεριμνήσει για τη διαθεσιμότητα επαρκών πόρων για το σύστημα απονομής δικαιοσύνης.
- (25) Οι επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη έχουν αυξηθεί τα τελευταία έτη, αλλά παραμένουν ανεπαρκείς για να μπορέσει το εθνικό σύστημα έρευνας και καινοτομίας της Πορτογαλίας να καλύψει την υστέρησή του σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Οι δαπάνες για την έρευνα και την ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν σε 1,7 % το 2024, χάρη στην αύξηση των ιδιωτικών δαπανών, ενώ η ένταση της δημόσιας έρευνας και ανάπτυξης παρέμεινε σταθερή στο 0,6 %. Οι πορτογαλικές αρχές εφαρμόζουν ευρύ φάσμα προγραμμάτων για τη στήριξη της έρευνας και της καινοτομίας, πολλά από τα οποία αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2026. Μολονότι τα προγράμματα αυτά αναμένεται να αποφέρουν μακροπρόθεσμα οφέλη, θα χρειαστούν επαρκή κίνητρα για έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία πέραν του χρονικού τους πλαισίου. Η αξιολόγηση των πολιτικών, η στόχευση των τομέων που παρουσιάζουν το υψηλότερο αναπτυξιακό δυναμικό και δυναμικό προστιθέμενης αξίας και η συνεκτίμηση των περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων μπορούν να στηρίξουν αυτήν την προσπάθεια. Στο πλαίσιο αυτό, οι πολιτικές θα πρέπει να προωθούν την αποτελεσματική μεταφορά τεχνολογίας και γνώσης μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων και να ενισχύουν την ικανότητα των πορτογαλικών επιχειρήσεων για έρευνα και καινοτομία.

¹⁶ Studies on Business Statistics, Context Costs of Companies (IaCC), [National statistical institute](#) [Μελέτες σχετικά με τα επιχειρηματικά στατιστικά στοιχεία, συναφές κόστος εταιρειών (IaCC), Εθνική Στατιστική Υπηρεσία].

- (26) Η Πορτογαλία εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Η εξάρτηση αυτή θέτει σημαντικές προκλήσεις για την ενεργειακή ασφάλεια και καθιστά την Πορτογαλία ευάλωτη σε κλυδωνισμούς των τιμών. Οι μεταφορές είναι ο τομέας με τη μεγαλύτερη συμβολή στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στην Πορτογαλία και εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το εισαγόμενο πετρέλαιο, το οποίο αντιστοιχούσε στο 93 % της συνολικής τελικής κατανάλωσης ενέργειας στις μεταφορές. Η Πορτογαλία παρέχει σημαντικές επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων χωρίς να προβλέπεται σταδιακή κατάργησή τους πριν από το 2030. Ειδικότερα, θα ήταν δυνατό να θεωρηθούν προτεραιότητα για σταδιακή κατάργηση οι επιδοτήσεις για ορυκτά καύσιμα που δεν αντιμετωπίζουν την ενεργειακή φτώχεια με στοχευμένο τρόπο ούτε ανταποκρίνονται στις ανησυχίες για την ενεργειακή ασφάλεια, παρεμποδίζουν τη διαδικασία εξηλεκτρισμού και δεν είναι ζωτικής σημασίας για τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα. Η Πορτογαλία δεν έλαβε μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων για ορυκτά καύσιμα, όπως μειώσεις φόρων και απαλλαγές για το ντίζελ για εταιρείες εμπορευματικών μεταφορών και τις δημόσιες συγκοινωνίες, οι οποίες διαιωνίζουν την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και αποθαρρύνουν πιο βιώσιμες λύσεις μεταφορών. Η Πορτογαλία σημειώνει πρόοδο όσον αφορά την προώθηση της ηλεκτρικής κινητικότητας και την απανθρακοποίηση του στόλου οχημάτων. Ωστόσο, τα μέτρα στήριξης για ιδιωτικά οχήματα μηδενικών εκπομπών, συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματικών οχημάτων οδικών μεταφορών, δεν είναι επαρκώς στοχευμένα. Η πρόοδος όσον αφορά την περαιτέρω ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου παραμένει περιορισμένη. Αν και οι δημόσιες συγκοινωνίες είναι γενικά οικονομικά προσιτές, η διαθεσιμότητα στις μητροπολιτικές περιοχές είναι ανεπαρκής και το δίκτυο εκτός αστικών περιοχών παραμένει ανεπαρκώς ανεπτυγμένο, με περιορισμένη πρόσβαση στις αγροτικές περιοχές. Για τη διαπεριφερειακή συνδεσιμότητα θα απαιτηθεί ουσιαστική ενίσχυση σε όλους τους τρόπους δημόσιων συγκοινωνιών, ιδίως στις σιδηροδρομικές μεταφορές. Αυτό θα μπορούσε επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη μείωση της πίεσης που ασκείται στις τιμές των κατοικιών στα αστικά κέντρα και στη βελτίωση της ελκυστικότητας άλλων περιοχών.

- (27) Η Πορτογαλία διαθέτει ένα από τα πλέον απανθρακοποιημένα συστήματα ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ. Ωστόσο, οι πολύπλοκες, χρονοβόρες και ανεπαρκώς ψηφιοποιημένες διαδικασίες αδειοδότησης εξακολουθούν να επιβραδύνουν, ιδίως, την ανάπτυξη νέας δυναμικότητας ανανεώσιμης ενέργειας σε κλίμακα δικτύου. Η ανάπτυξη κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας με πρωτοβουλία των πολιτών παραμένει επίσης πολύ περιορισμένη. Το σημαντικό μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συμβάλλει στην εξασφάλιση οικονομικά προσιτών τιμών χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας εν μέσω της συνεχιζόμενης σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή. Ωστόσο, η περιορισμένη ευελιξία χωρίς ορυκτά καύσιμα και τα περιορισμένα μέσα ελαχιστοποίησης των κινδύνων αφήνουν την Πορτογαλία εκτεθειμένη σε απότομες αυξήσεις των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, η χρήση συμβάσεων αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας παραμένει περιορισμένη. Τα κίνητρα για την περαιτέρω ανάπτυξη μακροπρόθεσμων συμβάσεων θα συμβάλουν στην ενίσχυση της σταθερότητας της αγοράς με την εξασφάλιση μακροπρόθεσμων εσόδων για τους φορείς ανάπτυξης. Οι περιορισμοί της δυναμικότητας του δικτύου επηρεάζουν όλο και περισσότερο τη σύνδεση νέων έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η συσσώρευση έργων που αναμένουν σύνδεση αυξάνεται και σημαντικές ποσότητες κατανεμημένης δυναμικότητας δεν έχουν ακόμη τεθεί σε λειτουργία. Μολονότι έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για την αύξηση της υφιστάμενης δυναμικότητας του δικτύου, η Πορτογαλία θα πρέπει να αυξήσει τη διαφάνεια σχετικά με τη διαθέσιμη δυναμικότητα του δικτύου διανομής, ώστε να διευκολύνει τους φορείς ανάπτυξης να σχεδιάζουν και να επενδύουν σε νέα έργα, παράλληλα με μέτρα για τη βελτίωση της αποδοτικότητας του δικτύου, όπως η προώθηση υβριδικών έργων και η αποτροπή κερδοσκοπικών αιτήσεων. Η αντιμετώπιση των εμποδίων στις διαδικασίες αδειοδότησης και οι περαιτέρω επενδύσεις σε δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της ολοκλήρωσης της διασυνοριακής διασύνδεσης με την Ισπανία, η προώθηση της αποθήκευσης, της απόκρισης από την πλευρά της ζήτησης και άλλων λύσεων ευελιξίας, καθώς και η περαιτέρω ψηφιοποίηση του δικτύου, θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα, τη σταθερότητα και την ασφάλεια του δικτύου και θα στηρίξουν τις προσπάθειες εξηλεκτρισμού.

- (28) Μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Πορτογαλίας είναι εκτεθειμένο σε ενεργειακή φτώχεια. Παρά τη σημαντική χρηματοδότηση, μεταξύ άλλων από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, εξακολουθούν να σημειώνονται καθυστερήσεις στην υλοποίηση προγραμμάτων ενεργειακής απόδοσης στην Πορτογαλία λόγω πολύπλοκου και ασταθούς σχεδιασμού των προγραμμάτων. Η Πορτογαλία θέσπισε πρόσφατα πρόγραμμα για την κινητοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης, αν και η αξιοποίησή του παραμένει ασαφής. Για να μειώσει την υψηλή εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα στα κτίρια και να περιοριστεί η κατανάλωση ενέργειας, η Πορτογαλία θα πρέπει να επιταχύνει τις προσπάθειες για την ενεργειακή απόδοση με τη βελτίωση του σχεδιασμού των προγραμμάτων και του μελλοντικού σχεδιασμού των προσκλήσεων χρηματοδότησης, την ενίσχυση των κινήτρων για ριζικές ανακαινίσεις, την προώθηση προγραμμάτων χρηματοδότησης για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων, την εξάλειψη κανονιστικών εμποδίων, ιδίως για πολυκατοικίες και δημόσια κτίρια, και την καλύτερη στόχευση της στήριξης βάσει επιχορηγήσεων σε ευάλωτα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια.
- (29) Μολονότι η Πορτογαλία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τις υψηλότερες εκπομπές στην ΕΕ, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τη βιομηχανία δεν μειώνονται σημαντικά. Οι ενεργοβόρες βιομηχανίες, όπως στους τομείς του χαρτιού, των μη μεταλλικών ορυκτών και της διύλισης, εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ της συνολικής ζήτησης βιομηχανικής ενέργειας. Τα πολύπλοκα κανονιστικά πλαίσια με αλληλεπικαλυπτόμενα επίπεδα διακυβέρνησης, οι χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης, η έλλειψη προβλεψιμότητας και η έλλειψη κανονιστικού πλαισίου για τη δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα (CCUS) και τις σχετικές υποδομές αποτελούν φραγμούς για την απανθρακοποίηση των τομέων στους οποίους είναι δύσκολο να μειωθούν οι εκπομπές. Δεδομένης της ισχυρής ανάπτυξης της ανανεώσιμης ενέργειας και άλλων τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών στη χώρα, παράλληλα με ένα ιδιαίτερα απανθρακοποιημένο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας, η Πορτογαλία μπορεί να ενισχύσει τη θέση της στην αξιακή αλυσίδα για την παραγωγή τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών και βιώσιμων και κυκλικών υλικών. Θα ήταν προς όφελος της Πορτογαλίας η καλύτερη στόχευση της στήριξης σε βιομηχανικές διαδικασίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και στην παραγωγή και ανάπτυξη τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών, η στήριξη της κλιμάκωσης των καινοτομιών και η προσέλκυση στρατηγικών τομέων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, όπως οι τομείς των μπαταριών, του βιομεθανίου και του ανανεώσιμου υδρογόνου.

- (30) Οι επιδόσεις της Πορτογαλίας είναι ιδιαίτερα χαμηλές όσον αφορά τους δείκτες κυκλικής οικονομίας και διαχείρισης αποβλήτων, σε σύγκριση τόσο με τους στόχους της ΕΕ όσο και με τον μέσο όρο της ΕΕ. Η Πορτογαλία εξακολουθεί να βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην υγειονομική ταφή των αστικών αποβλήτων και σχεδόν τα δύο τρίτα των χώρων υγειονομικής ταφής είναι κοντά στα όρια χωρητικότητάς τους· επίσης, κινδυνεύει να μην επιτύχει τον στόχο της ΕΕ για το 2035 όσον αφορά τη μείωση της υγειονομικής ταφής στο 10 % κατ' ανώτατο όριο. Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος μέσω εθνικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών, συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης νέου σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία το 2026, αν και ο αντίκτυπός τους δεν έχει ακόμη καταστεί εμφανής. Η Πορτογαλία θα πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζει το ισχύον στρατηγικό πλαίσιο και θα ήταν προς όφελός της η εφαρμογή περαιτέρω μεταρρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της χρήσης οικονομικών μέσων, ιδίως της θέσπισης υποχρεωτικού μοντέλου πληρωμής κατά την απόρριψη για τα οικιακά απόβλητα. Απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις στον τομέα, ιδίως σε υποδομές επιλεκτικής συλλογής και ανακύκλωσης αποβλήτων και στην ανάπτυξη ή αναβάθμιση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων ώστε να μειωθούν τα απόβλητα που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής και αποτεφρωτήρες· παράλληλα, η κινητοποίηση ιδιωτικής στήριξης θα είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων και την προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία.
- (31) Η Πορτογαλία είναι αντιμέτωπη με τη λειψυδρία, ιδίως στις νότιες περιφέρειες, η οποία οφείλεται εν μέρει στις ανεπαρκείς υποδομές, στην κλιματική αλλαγή και στην υψηλή ζήτηση. Επιπλέον, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις τιμές του νερού μεταξύ δήμων, εξαιτίας των οποίων προκύπτουν διαφορετικά και αντιπαραγωγικά κίνητρα για κατανάλωση. Η Πορτογαλία εφαρμόζει εθνική στρατηγική για τα ύδατα, ωστόσο εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις. Ο εξορθολογισμός της διακυβέρνησης στον τομέα των υδάτων θα στήριζε τον αποτελεσματικότερο συντονισμό μεταξύ εθνικού, περιφερειακού και τοπικού επιπέδου. Τα μέτρα από την πλευρά της ζήτησης, συμπεριλαμβανομένης της μεταρρύθμισης της τιμολόγησης του νερού, θα συμβάλουν στη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων και στην εξασφάλιση κεφαλαίων για την υλοποίηση αναβαθμίσεων των υποδομών, παρέχοντας παράλληλα κίνητρα για τη διατήρηση και την αποδοτική χρήση και επαναχρησιμοποίηση των υδάτων. Χρειάζονται περαιτέρω επενδύσεις στη συλλογή και επεξεργασία λυμάτων, τη μείωση των διαρροών στα δίκτυα και την ενίσχυση της παρακολούθησης της ποσότητας και της ποιότητας των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της άντλησης υπόγειων υδάτων. Οι λύσεις που βασίζονται στη φύση θα συμβάλουν επίσης στην αποκατάσταση των υδατικών συστημάτων και την αποκατάσταση της φυσικής ικανότητας συγκράτησης των τοπίων, των υγροτόπων και των ποταμών, συμπεριλαμβανομένων των πλημμυρικών περιοχών.

- (32) Η Πορτογαλία είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στην κλιματική αλλαγή και στα σχετιζόμενα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως έντονες ξηρασίες, πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές και καύσωνες. Η αυξανόμενη συχνότητα και σοβαρότητα αυτών των συμβάντων απαιτούν δαπανηρές εργασίες ανασυγκρότησης και την αποκατάσταση των πληττόμενων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών ζωτικής σημασίας. Επηρεάζονται πολλοί τομείς, ιδίως ο τομέας της ηλεκτρικής ενέργειας, η γεωργία, η υδροδότηση, η δασοπονία, η αλιεία και η υδατοκαλλιέργεια. Επιπλέον, τα σημερινά επίπεδα προστασίας των παράκτιων περιοχών δεν επαρκούν για την πρόληψη των αυξημένων οικονομικών ζημιών από τις παράκτιες πλημμύρες και τη διάβρωση. Ως εκ τούτου, θα ήταν προς όφελος της Πορτογαλίας η επαρκής και προβλέψιμη χρηματοδότηση για τη θωράκιση υποδομών ζωτικής σημασίας έναντι της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, των σιδηροδρόμων και της υδροδότησης. Λαμβανομένων υπόψη των έντονων δασικών πυρκαγιών, οι μεταρρυθμίσεις της δασικής πολιτικής θα πρέπει να επιταχυνθούν και η Πορτογαλία θα πρέπει να συνεχίσει να επικεντρώνεται στην ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών αξιακών αλυσίδων για τη δασική βιομάζα, αξιοποιώντας περαιτέρω τις δυνατότητες της βιοοικονομίας για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας. Θα ήταν προς όφελος της Πορτογαλίας να υιοθετήσει δομημένη προσέγγιση όσον αφορά τη χρηματοδότηση για τους κινδύνους καταστροφών και να προωθήσει την αύξηση της ιδιωτικής ασφαλιστικής κάλυψης έναντι ζημιών που σχετίζονται με φυσικές καταστροφές, δεδομένου ότι επί του παρόντος η Πορτογαλία έχει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ασφαλισμένων οικονομικών ζημιών στην ΕΕ.

- (33) Το σύστημα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης της Πορτογαλίας έχει συγκριτικά καλές επιδόσεις όσον αφορά τα αποτελέσματα στον τομέα της υγείας, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ιδίως λόγω των διαρκών ελλείψεων προσωπικού που υπονομεύουν την αποδοτικότητα της Εθνικής Υπηρεσίας Υγείας (στο εξής: ΕΥΥ). Η Πορτογαλία έχει θεσπίσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις και έχει επενδύσει σε υποδομές ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης τα τελευταία έτη, μεταξύ άλλων μέσω του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Ωστόσο, σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την πλήρωση των κενών θέσεων εργασίας και τη διατήρηση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας στην ΕΥΥ συμβάλλουν στους συνεχιζόμενους μεγάλους χρόνους αναμονής και στην άνιση πρόσβαση στην περίθαλψη. Οι ομάδες χαμηλότερου εισοδήματος και οι ευπαθείς ομάδες επηρεάζονται τελικά περισσότερο από τις ελλείψεις του συστήματος, διότι συχνά δεν έχουν την οικονομική πολυτέλεια να στραφούν προς επιλογές στον ιδιωτικό τομέα για να καλύψουν τις ανάγκες τους όσον αφορά την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Εξακολουθούν επίσης να υπάρχουν περιφερειακές ανισότητες όσον αφορά την πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και οι ισχυρότεροι περιορισμοί παρουσιάζονται τόσο σε πυκνοκατοικημένες περιοχές (όπου η ζήτηση για τις υπηρεσίες αυτές είναι υψηλότερη) όσο και σε απομακρυσμένες περιοχές στις οποίες σημειώνεται δημογραφική συρρίκνωση (όπου τα κίνητρα δεν επαρκούν για την προσέλκυση του αναγκαίου εργατικού δυναμικού). Η περιορισμένη πρόσβαση και οι μεγάλοι χρόνοι αναμονής συμβάλλουν επίσης στο υψηλό ποσοστό άμεσων πληρωμών από τους ασθενείς για την κάλυψη αναγκών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Παρά την εφαρμογή ορισμένων μέτρων για την αντιμετώπιση των ελλείψεων προσωπικού —και παράλληλα την εξασφάλιση της βιωσιμότητας της ΕΥΥ— η περαιτέρω βελτίωση των συνθηκών εργασίας των επαγγελματιών του τομέα της υγείας θα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση της ελκυστικότητας των σταδιοδρομιών στην ΕΥΥ και στη βελτίωση της αποδοτικότητας του συστήματος.

- (34) Η Πορτογαλία συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ με ταχύτερη γήρανση του πληθυσμού, γεγονός που συνεπάγεται σημαντικές και αυξανόμενες ανάγκες μακροχρόνιας φροντίδας. Ωστόσο, οι δημόσιες επενδύσεις στη μακροχρόνια φροντίδα είναι αρκετά χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ και ο σχεδιασμός της παροχής μακροχρόνιας φροντίδας εξακολουθεί να εμφανίζει προκλήσεις ως προς τον συντονισμό. Η παροχή μακροχρόνιας φροντίδας έχει κυρίως τη μορφή κλειστής φροντίδας, αν και οι λύσεις κατ' οίκον φροντίδας και φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας θα μπορούσαν να συμβάλουν στη βελτίωση της ικανότητας των ανθρώπων να ζουν ανεξάρτητα. Υπάρχουν επίσης περιφερειακές ανισότητες όσον αφορά την πρόσβαση σε ποιοτική μακροχρόνια φροντίδα σε ολόκληρη τη χώρα και η υποεξυπηρέτηση παρατηρείται ιδίως στις αγροτικές περιοχές. Τα μέτρα που έχει λάβει μέχρι στιγμής η Πορτογαλία (όπως βελτιώσεις στο καθεστώς των άτυπων φροντιστών και ένα πιλοτικό έργο για τις υπηρεσίες κατ' οίκον στήριξης) είχαν περιορισμένη αποτελεσματικότητα ή χαρακτηρίζονται από περιορισμένη προβλεπόμενη κάλυψη. Η στήριξη οικονομικά προσιτών επιλογών με βάση τις ανάγκες, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της κατ' οίκον φροντίδας και της φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας, τη βελτίωση του σχεδιασμού και την κάλυψη των περιφερειακών διαφορών, θα μπορούσε να συμβάλει στην εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική μακροχρόνια φροντίδα.
- (35) Λαμβάνοντας υπόψη τον καίριο ρόλο του ανθρώπινου κεφαλαίου στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της στρατηγικής αυτονομίας της Ένωσης, το 2026 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για την επείγουσα αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων οι οποίες σχετίζονται με το ανθρώπινο κεφάλαιο στους τομείς των δεξιοτήτων, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, και οι οποίες παρεμποδίζουν την ανταγωνιστικότητα. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2026 που απευθύνονται στην Πορτογαλία μπορούν να συμβάλουν στην εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ένωση.

- (36) Παρά τις θετικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας τα τελευταία έτη, η Πορτογαλία αντιμετωπίζει διαρκείς αναντιστοιχίες δεξιοτήτων. Οι αναντιστοιχίες αυτές τροφοδοτούνται από τη μη ευθυγράμμιση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, καθώς και από τα ανεπαρκή αποτελέσματα όσον αφορά την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού, παρά τα μέτρα που λαμβάνονται προς τη σωστή κατεύθυνση, όπως η κατάρτιση σε ψηφιακές ικανότητες. Ως εκ τούτου, παρατηρούνται ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε βασικούς τομείς (όπως οι ΤΠΕ, οι κατασκευές, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η δικαιοσύνη) και οι επιχειρήσεις αναφέρουν δυσκολίες στην εξεύρεση διαθέσιμων εργαζομένων με το κατάλληλο σύνολο δεξιοτήτων. Πιο αποτελεσματικές και καλά στοχευμένες ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, ιδίως για τους νέους, θα συμβάλουν επίσης στη μείωση των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων και στη διευκόλυνση της πρόσβασης αυτής της ομάδας στην αγορά εργασίας. Παράλληλα, η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα της Πορτογαλίας εξακολουθούν να περιορίζονται από τα χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων του ενήλικου πληθυσμού. Η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει σχετικά χαμηλή, ιδίως στις εξόχως απόκεντρες περιοχές. Η χρήση εργαλείων συλλογής πληροφοριών για τις δεξιότητες θα μπορούσε να μειώσει τις αναντιστοιχίες μέσω καλύτερης ευθυγράμμισης της προσφοράς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ΕΕΚ και εκπαίδευσης ενηλίκων με τις δεξιότητες που είναι αναγκαίες στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η βελτίωση των αποτελεσμάτων και της συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων θα μπορούσε να συμβάλει στην άνοδο των επιπέδων δεξιοτήτων μεταξύ των τμημάτων του πληθυσμού όπου αυτά τα επίπεδα είναι χαμηλότερα, καθώς και στην παροχή στο διαθέσιμο εργατικό δυναμικό των δεξιοτήτων που απαιτούνται από μια εξελισσόμενη οικονομία.

- (37) Η Πορτογαλία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο τις τελευταίες δεκαετίες όσον αφορά την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου. Επιπλέον, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση μειώνεται σταθερά και συνάδει με τον στόχο της ΕΕ για το 2030, ενώ η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα εξακολουθεί να υπερβαίνει αρκετά τον μέσο όρο της ΕΕ. Ωστόσο, παρατηρείται μια ανησυχητική τάση όσον αφορά την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων στα σχολεία. Μεταξύ του 2018 και του 2022, το ποσοστό των σπουδαστών με χαμηλές επιδόσεις στα μαθηματικά, την ανάγνωση και τις φυσικές επιστήμες αυξήθηκε, ενώ το ποσοστό των σπουδαστών με κορυφαίες επιδόσεις μειώθηκε. Επιπλέον, τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα παραμένουν άνισα για σπουδαστές που προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα, οι οποίοι είναι πιθανότερο να έχουν χαμηλές επιδόσεις (για παράδειγμα, το 47 % των σπουδαστών που ανήκουν στο χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό τεταρτημόριο σημειώνουν χαμηλές επιδόσεις στα μαθηματικά, σε σύγκριση με το 30 % συνολικά). Οι σπουδαστές αλλοδαπής προέλευσης σημειώνουν επίσης χαμηλότερα εκπαιδευτικά αποτελέσματα κατά μέσο όρο, σε συνδυασμό με υψηλότερα ποσοστά παραμονής και σχολικής διαρροής, σε μια περίοδο κατά την οποία το ποσοστό τους έχει αυξηθεί στο 14 % περίπου του μαθητικού πληθυσμού στην πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Παράλληλα, εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις εκπαιδευτικών στο εκπαιδευτικό σύστημα, οι οποίες ενέχουν τον κίνδυνο να επηρεάσουν περαιτέρω την ποιότητα και τη συμπεριληπτικότητα της εκπαίδευσης. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων είναι καίριας σημασίας για τη στήριξη της ανάπτυξης δεξιοτήτων, των ίσων ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής.

- (38) Στην Πορτογαλία καταγράφηκε μία από τις υψηλότερες σωρευτικές αυξήσεις των ονομαστικών τιμών των κατοικιών κατά την τελευταία δεκαετία στην ΕΕ, οι οποίες υπερδιπλασιάστηκαν από το 2015. Οι πιέσεις που αφορούν την οικονομική προσιτότητα είναι πολύ υψηλότερες σε παράκτιες και αστικές περιοχές. Εξακολουθούν να υπάρχουν διαρθρωτικές ανισορροπίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Η Πορτογαλία εμφανίζει συγκριτικά υψηλό ποσοστό κατοικιών που δεν χρησιμοποιούνται ως κύριες κατοικίες και παρατηρείται σημαντικός αριθμός κενών και εγκαταλελειμμένων ακινήτων. Η στροφή από τους φόρους επί των συναλλαγών στην περιοδική φορολόγηση, μεταξύ άλλων μέσω της επικαιροποίησης των φορολογητέων αξιών των ακινήτων, θα μπορούσε να παράσχει κίνητρα σε ιδιοκτήτες κατοικιών να διαθέσουν υποχρησιμοποιούμενα ακίνητα στην αγορά και να παράσχει κίνητρα για τη στεγαστική κινητικότητα. Οι επενδύσεις στην κοινωνική στέγαση έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία έτη, με εν μέρει στήριξη από ενωσιακή χρηματοδότηση. Ωστόσο, τα τρέχοντα αριθμητικά στοιχεία για την οικονομικά προσιτή και κοινωνική στέγαση εξακολουθούν να είναι χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ. Αν και οι δημόσιες επενδύσεις διατηρούν την κεντρική σημασία τους, η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα είναι απαραίτητη για την αύξηση των κατασκευών και την κάλυψη της ζήτησης, συμπεριλαμβανομένων λύσεων που παρέχονται από τον τρίτο τομέα, όπως η συνεταιριστική στέγαση. Για να αυξηθεί η προσφορά οικονομικά προσιτής και κοινωνικής στέγασης απαιτείται η συνεκτίμηση των εδαφικών διαστάσεων και των αρχών της συμπερίληψης και του μη διαχωρισμού. Παράλληλα με τη σταδιακή αύξηση της προσφοράς, τα επιδόματα στέγασης μπορούν να παρέχουν προσωρινή ανακούφιση σε ευάλωτα νοικοκυριά, αν και θα ήταν προς όφελος των υφιστάμενων προγραμμάτων η βελτίωση της στόχευσης. Ταυτόχρονα, η αστεγία και άλλες μορφές αποκλεισμού από τη στέγαση εξακολουθούν να αυξάνονται, ενώ παρατηρούνται περιφερειακές διαφορές ως προς την αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισής τους. Η Πορτογαλία δεν αξιοποιεί επαρκώς τις τακτικές εκ των υστέρων αξιολογήσεις και τη χαρτογράφηση των αναγκών στο πλαίσιο της στεγαστικής πολιτικής της. Μέσω του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (TSI), η Πορτογαλία θα λάβει στήριξη για τη θέσπιση εθνικού μοντέλου διακυβέρνησης και διαχείρισης των δεδομένων στέγασης, το οποίο αναμένεται να συμβάλει στην ενίσχυση της αξιολόγησης και της παρακολούθησης των υφιστάμενων και μελλοντικών στεγαστικών πολιτικών, όταν εφαρμοστεί πλήρως. Ο συντονισμός σήμερα μεταξύ κεντρικών και τοπικών αρχών, καθώς και ο συντονισμός μεταξύ του στεγαστικού, του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού, καθώς και του σχεδιασμού των μεταφορών, παραμένει κατακερματισμένος. Επιπλέον, οι επενδυτικοί και χρηματοδοτικοί μηχανισμοί είναι κυρίως ad hoc.

- (39) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το 2026 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων ΣΑΑ, για να εφαρμόσουν τη σύσταση του 2026 σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Για την Πορτογαλία, η σύσταση 1 συμβάλλει στην εφαρμογή της πρώτης, της δεύτερης και της τρίτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, η σύσταση 2 συμβάλλει στην εφαρμογή της τέταρτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, η σύσταση 3 συμβάλλει στην εφαρμογή της έβδομης, της ένατης και της ενδέκατης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, η σύσταση 4 συμβάλλει στην εφαρμογή της δεύτερης και της έβδομης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ και οι συστάσεις 5 και 6 συμβάλλουν στην εφαρμογή της πέμπτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ.

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Πορτογαλία να λάβει μέτρα το 2026 και το 2027 προκειμένου:

1. Παρότι αναγνωρίζεται η πλεονασματική ή σχεδόν ισοσκελισμένη δημοσιονομική θέση στην Πορτογαλία, να διασφαλίσει ότι οι καθαρές δαπάνες τηρούν τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης που συνέστησε το Συμβούλιο στις 21 Ιανουαρίου 2025, δεδομένης της απόκλισης που καταγράφηκε έως το 2025 και προβλέπεται από την Επιτροπή για το 2026 σε σχέση με το συνιστώμενο ανώτατο όριο καθαρών δαπανών, αξιοποιώντας παράλληλα την ευελιξία στο πλαίσιο της εθνικής ρήτρας διαφυγής που ενεργοποιήθηκε από το Συμβούλιο. Να ενισχύσει τις συνολικές δαπάνες και την ετοιμότητα στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα του χρέους και την αποδοτικότητα των δαπανών, καθώς και προσαρμόζοντας σταδιακά τον προϋπολογισμό ώστε να διατηρηθεί διαρθρωτικά υψηλότερο επίπεδο αμυντικών δαπανών. Να διασφαλίσει ότι μέτρα που λαμβάνονται για τον μετριασμό των επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας είναι προσωρινά, στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών ή στην κάλυψη των αναγκών των ενεργοβόρων επιχειρήσεων, διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας και ότι το δημοσιονομικό τους κόστος είναι συμβατό με τις δεσμεύσεις βάσει του δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ. Να αναλάβει δράση για την διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος και να προωθήσει επικουρικά συνταξιοδοτικά καθεστώτα. Να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος, ιδίως με τον εξορθολογισμό των φορολογικών δαπανών.
2. Να διασφαλίσει τη συνέχεια των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που υλοποιούνται στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Να επιταχύνει τις προσπάθειες για την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής αξιοποιώντας, όπου ενδείκνυται, την ανακατανομή προς στρατηγικές προτεραιότητες και δυνατότητες ευελιξίας, όπως συμφωνήθηκε κατά την ενδιάμεση επανεξέταση του πλαισίου της πολιτικής συνοχής.
3. Να απλουστεύσει τη νομοθεσία, να βελτιώσει την εφαρμογή των ρυθμιστικών εργαλείων και τον συντονισμό σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης. Να μειώσει τη διοικητική επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις, αίροντας τους φραγμούς για την έκδοση βιομηχανικών αδειών και άλλα εμπόδια στην ικανότητά τους για επέκταση. Να ενθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις σε κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών και ιδιωτικά κεφάλαια για τις τοπικές επιχειρήσεις και να συνεχίσει να βελτιώνει τις χρηματοοικονομικές γνώσεις του πληθυσμού. Να αυξήσει περαιτέρω την αποτελεσματικότητα των διοικητικών και των φορολογικών δικαστηρίων, ώστε να μειωθεί η διάρκεια των διαδικασιών. Να συνεχίσει να εστιάζει την οικονομική πολιτική σε θέματα επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία.

4. Να επιταχύνει την απανθρακοποίηση των μεταφορών, ιδίως με τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων για ορυκτά καύσιμα και την ενίσχυση του δικτύου δημόσιων συγκοινωνιών. Να προωθήσει τις μακροπρόθεσμες συμβάσεις, να επιταχύνει τις επενδύσεις σε λύσεις ευελιξίας και να παράσχει ένα προβλέψιμο κανονιστικό πλαίσιο. Να ενισχύσει τη δυναμικότητα του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, μεταξύ άλλων στις διασυνοριακές διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας, και να βελτιώσει τις διαδικασίες σύνδεσης. Να επιταχύνει τις ανακαινίσεις ενεργειακής απόδοσης αίροντας τα κανονιστικά και διοικητικά εμπόδια και στοχεύοντας τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια. Να προωθήσει την απανθρακοποίηση της βιομηχανίας. Να αυξήσει την ικανότητα διαχείρισης αποβλήτων, την πρόληψη, την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση. Να βελτιώσει τη διαχείριση των υδάτων και να εξορθολογίσει τη διακυβέρνηση των υδάτων. Να βελτιώσει την αποδοτική χρήση των υδάτων και να αναπτύξει λύσεις που βασίζονται στη φύση. Να αντιμετωπίσει τους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα ενισχύοντας τη βιώσιμη διαχείριση των δασών και της γης, επιταχύνοντας τη θωράκιση των υποδομών ζωτικής σημασίας έναντι της κλιματικής αλλαγής και προωθώντας την αύξηση της ιδιωτικής ασφαλιστικής κάλυψης έναντι ζημιών που σχετίζονται με φυσικές καταστροφές.
5. Να μεριμνήσει για την ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ιδίως αντιμετωπίζοντας τις ελλείψεις προσωπικού στον τομέα της υγείας, διαφυλάσσοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα της Εθνικής Υπηρεσίας Υγείας. Να μεριμνήσει για ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτική μακροχρόνια φροντίδα, μεταξύ άλλων αντιμετωπίζοντας τις περιφερειακές ανισότητες και ενισχύοντας τις λύσεις κατ' οίκον φροντίδας και φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας. Να αντιμετωπίσει τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων και να βελτιώσει τα επίπεδα δεξιοτήτων, μεταξύ άλλων προωθώντας τη συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων και καθιστώντας την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την εκπαίδευση ενηλίκων πιο συναφείς με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Να προωθήσει καλύτερα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, ιδίως για μειονεκτούντες μαθητές.

6. Να αντιμετωπίσει την οικονομική προσιτότητα και τη διαθεσιμότητα της στέγασης, ιδίως δημιουργώντας κίνητρα για την αποδοτικότερη χρήση του αποθέματος κατοικιών, μεταξύ άλλων μέσω αναπροσαρμογής του φορολογικού μείγματος. Να διευρύνει περαιτέρω την προσφορά στέγασης, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικά προσιτής και κοινωνικής στέγασης. Να ενισχύσει τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση της στεγαστικής πολιτικής, σε συνδυασμό με ολοκληρωμένο πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό και σχεδιασμό των μεταφορών.

Βρυξέλλες,

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος / Η Πρόεδρος
